

Perspectieven voor langzaam groeiende kuikens in Nederland? Ja, mits ...

Jan van Harn en Koos van Middelkoop

In het eindrapport van de 'Stuurgroep Heroriëntatie Pluimveehouderij' (1999) wordt aanbevolen te onderzoeken of het mogelijk is een alternatief kuiken op de markt zetten. Met alternatief kuiken wordt een kuiken bedoeld met een lagere groeisnelheid dan het huidige kuiken, maar hoger dan het biologische of "label"kuiken. Oftewel: een product tussen het huidige kuiken en het biologische of "label"kuiken. Het Praktijkcentrum Het Spelderholt heeft daarom een proef verricht waarbij getracht is een beeld te vormen van de consequenties van een eventuele overschakeling van het huidige kuiken naar een langzaam groeiend kuiken.

Waarom een ander kuiken?

Uitval als gevolg van hart- en circulatiestoornissen is bij vleeskuikens al jaren een punt van zorg. Enerzijds door de economische schade voor de sector en anderzijds door vermindering van het dierwelzijn voor de zieke dieren. Naast het optimaliseren van het management op het vleeskuikenbedrijf gericht op het verminderen van de uitval dienen ook andere maatregelen onderzocht te worden. Een voorbeeld hiervan is het gebruik van andere soorten kuikens: kuikens die minder vergaand zijn gefokt op hoge groei en lage voerconversie en daarom mogelijk minder gevoelig zijn voor hart- en circulatiestoornissen. De fokkerij-instellingen kunnen dergelijke soorten leveren, maar duidelijk is dat de productiekosten voor de pluimveesector zullen stijgen. In het eindrapport van de 'Stuurgroep Heroriëntatie Pluimveehouderij' (commissie Alders, november 1999) is nadrukkelijk opgenomen dat de problemen die veroorzaakt worden door de snelle groei en selectie op een lage voerconversie, tot uiting komen in het percentage kuikens dat gedurende het productieproces uitvalt. In de aanbevelingen voor het verminderen van de uitval staat dat onderzocht moet worden of het mogelijk is een 'tussenproduct' op de markt te zetten. Hierbij gaat het om een vleeskuiken met meer welzijnskwaliteiten dan het huidige vleeskuiken, maar minder vergaand dan voor het biologische vleeskuiken of het Franse 'label Rouge'.

Samenwerkingsproject

De proef die het Praktijkonderzoek Veehouderij heeft uitgevoerd maakt deel uit van het project 'Perspectieven voor een alternatieve vleeskuikenketen'. Dit project heeft tot doel aan

Vermarketing onder merknaam geproduceerd kuikenvlees (Label Rouge).

te geven wat de mogelijkheden zijn om te komen tot een efficiënte en concurrerende productieketen voor dit 'tussenproduct'. Binnen dit project werken de onderzoeksinstituten Praktijkonderzoek Veehouderij (PV) en het Landbouw Economisch Instituut (LEI) samen met het bedrijfsleven. Centraal binnen het project staat een vleeskuiken dat op basis van een groeiperiode van 56 dagen een eindgewicht bereikt van ongeveer 2,2 kg. Dit betekent dat de groeiperiode met circa 14 dagen verlengd wordt. Het voordeel van deze aanpak is dat de periode van 56 dagen al in een Europese handelsrichtlijn genoemd wordt. Daarbij komt dat in een aantal landen in Europa (met name Frankrijk) veel ervaring is opgedaan met deze vorm van houderij en dat er geschikte kuikenmerken beschikbaar zijn. De voordelen voor het dierwelzijn zijn tweeledig. Allereerst is er een lagere uitval op het vleeskuikenbedrijf. Daarnaast worden de moederdieren in de legperiode helemaal niet en in de opfokfase vrijwel niet beperkt in hun voeropname. Het Praktijkcentrum Het Spelderholt heeft onder semi-praktijkomstandigheden onderzocht welke consequenties een overschakeling van het huidige kuiken naar een

VB bedrijf in Frankrijk voor de productie van langzame groeiers (Certifié); zowel hanen als hennen worden onbeperkt gevoerd.

langzamer groeiend kuiken heeft op het technische en financiële resultaat van een vleeskuikenbedrijf. Daarnaast zijn de slachterij resultaten bepaald.

Proefopzet

Het onderzoek werd uitgevoerd met in totaal 8.000 kuikens. De kuikens werden gehuisvest in vier hoofdafdelingen van de mechanisch geventileerde vleeskuikenstal P1. Elke hoofdafdeling was opgesplitst in vier subafdelingen van elk 32,5 m². Per subafdeling werden 500 kuikens opgezet. De stal werd verwarmd door centrale verwarming. Een aan de praktijk gerelateerd temperatuurschema diende als leidraad voor het temperatuurverloop. De kuikens kregen de eerste twee dagen continu licht, daarna werd een dag/nachtschema gehanteerd van 18 uur licht en 6 uur donker (18L:6D). Het voer werd onbeperkt verstrekt in voerpannen (63 kuikens/voerpan), het water door middel van drinknippels met opvangschotelletjes (acht kuikens/nippel). Bij opzet en op 20 en 21 dagen leeftijd werden de kuikens geënt tegen IB/NCD, Gumboro en NCD. De proef werd uitgevoerd met vier typen vleeskuikens, drie langzaam groeiende merken (JA957, JA757 en Rusticbro) en één snelgroeiend merk (= Ross 508, referentie). De drie langzaam groeiende merken zijn allen commerciële producten van het Amerikaanse / Franse fokbedrijf Hubbard ISA. Naast verschil in kuikentype was er een verschil in voer, namelijk een standaard (3-fasen)vleeskuikenvoer en een minder geconcentreerd (3-fasen)vleeskuikenvoer. Bij dit minder geconcentreerde voer waren de OE en het ruw eiwitgehalte in alle fasen circa 10 % lager dan het standaard voer.

Technische resultaten

Het streven was om bij de langzaam groeiende soorten een eindgewicht te realiseren van circa 2200 gram op 56 dagen. Het eindgewicht bij Rusticbro was echter veel hoger ($\pm$ 2600 gram). Ook de eindgewichten van de JA957 en de JA757 waren iets hoger dan het streefgewicht en het gewicht van de referentiekuike (Ross 508) op 42 dagen leeftijd. Dit betekent dat de JA957 en de JA757 bijna twee weken extra nodig hebben om onder praktijkomstandigheden een gelijk eindgewicht te bereiken als de referentiegroep. Bij de Rusticbro is dit circa 1 week. Deze laatste soort kan binnen de doelstelling van dit project dus als minder geschikt worden beschouwd. Uit tabel 1 blijkt ook dat de voerconversie van de langzaam groeiende kuikens veel slechter is in vergelijking met het referentiekuike. Op zich is dit niet verwonderlijk aangezien deze kuikens minder zijn geselecteerd op voerefficiëntie. Wat hierbij wel opvalt is dat de langzaam groeiende kuikens het relatief beter doen op het minder geconcentreerde voer in vergelijking met het snelgroeiend (referentie) kuiken. We mogen hieruit concluderen dat de 'langzame groeiers' veel minder eisend zijn met betrekking tot de voersamenstelling dan het huidige 'snelgroeiend' kuiken. Verder valt op dat het waterverbruik bij de langzaam groeiende kuikens veel lager is dan bij de snelgroeiende kuikens. Dit lagere waterverbruik komt tot uiting in de veel lagere water / voer verhouding bij de langzame groeiers. Het is opvallend dat de uitval bij de langzaam groeiende kuikens niet echt verschilt van de referentiegroep. Gemiddeld bedroeg de uitval voor JA957, JA757, Rusticbro en Ross respectievelijk 2,1%, 2,4%, 3,4% en 2,7%. Wel zagen we bij de langzame groeiers minder uitval door hart- en circulatiestoornissen (gemiddeld respectievelijk 0,25%, 0,45%, 0,60% en 1,00%).

Vleeskuikenbedrijf in Frankrijk met langzame groeiers (Certifié).

Tabel 1 Technische resultaten *

Merk kuiken	Standaard voer				Minder geconcentreerd voer			
	JA957	JA757	Rusticbro	Ross	JA957	JA757	Rusticbro	Ross
Gewicht (g)	2306	2302	2602	2183	2284	2316	2599	2076
Groei (g/d/d)	40,5	40,3	45,7	51,0	40,0	40,6	45,7	48,5
Uitval (%)	2,2	1,9	2,9	1,9	2,0	2,9	3,9	3,4
waarvan H+C ¹	0,2	0,4	0,4	0,6	0,3	0,5	1,0	1,4
Voerconversie	2,19	2,25	2,25	1,83	2,25	2,25	2,21	1,91
Voer (g/d/d)	88,6	90,8	102,8	93,4	90,2	91,2	100,9	92,5
Water (ml/d/d)	137,1	136,6	161,8	156,6	139,0	143,7	163,1	155,0
Water/voer	1,55	1,51	1,58	1,68	1,54	1,58	1,62	1,68

* Technische resultaten Ross 508 op 42 dagen, overige op 56 dagen

¹ H+C: totaal aan hart- en circulatiestoornissen (doodgroeiers, HFS, ascites en overige hartfalen)

Slachterijresultaten

In tabel 2 zijn de slachterijresultaten weergegeven. Uit deze cijfers blijkt dat het grillrendement (het gewicht van het kuiken (=griller) na slachten als percentage van het levende aanvoergewicht) van de langzame groeiers nagenoeg niet verschilt van het referentieuiken. De langzaam groeiende kuikens hadden wel een beduidend lager filetrendement (het gewicht van het borstvlies als percentage van het grillergewicht) in vergelijking met het referentieuiken. Op zich is dit niet zo verwonderlijk, want het hedendaagse kuiken is veel verder doorgefokt op een hoog aandeel borstvlies dan het langzaam groeiende kuiken. Bovendien staat het gebruikte Ross kuiken bekend om zijn goede slachterij-eigenschappen, met name het aandeel borstvlies. Ook lijken de rendementen van vleugel en rug bij de langzame groeiers wat hoger te zijn. In tegenstelling tot de technische resultaten lijkt het voer wel invloed te hebben op de slachtrendementen. Het verlagen van de energiewaarde en het eiwitgehalte van het voer lijkt een

nadelige invloed te hebben op het filetpercentage (25,1% t.o.v. 24,8%) en op het grillrendement (68,9% t.o.v. 68,7%).

Economische evaluatie door LEI

Om een beeld te krijgen van de economische gevolgen van een eventuele omschakeling van snelle groeiers naar langzame groeiers heeft het LEI de resultaten van deze proef economisch geëvalueerd. Dit is zowel gedaan voor het vleeskuikenbedrijf als voor de slachterij. Voor de economische evaluatie zijn de resultaten van de JA957 en JA757 als basis genomen. De resultaten van de Rusticbro zijn niet verder doorgerekend omdat deze te ver van de doelstelling (2200 gram in 56 dagen) lagen. De resultaten van deze economische evaluatie zijn beschreven in het LEI-rapport 'Perspectieven voor alternatieve kuikenvleesketens – een oriënterende studie naar de marktkansen voor een langzaam groeiend vleeskuiken'. Uit deze evaluatie blijkt dat voor een vleeskuikhouder de kostprijs per kilogram levend gewicht

Tabel 2 Slachterijresultaten *

Merk kuiken	Standaard voer				Minder geconcentreerd voer			
	JA957	JA757	Rusticbro	Ross	JA957	JA757	Rusticbro	Ross
Lev.gewicht (g)	2330	2246	2602	2128	2283	2246	2560	2035
Griller(g)	1607	1541	1793	1466	1590	1530	1759	1391
Griller(%)	69,0	68,6	68,9	68,9	69,6	68,1	68,7	68,4
Filet (%)	25,3	24,0	24,8	26,1	25,0	24,3	24,1	25,9
Poten (%)	35,8	36,7	35,9	35,6	36,1	36,4	35,9	35,7
Vleugel(%)	11,5	12,0	11,3	11,0	11,7	11,9	11,5	11,0
Rug (%)	19,0	19,1	19,3	18,5	18,9	19,2	19,9	18,8

* Slachterijresultaten Ross 508 op 42 dagen, overige op 56 dagen

zal stijgen met 8,5 tot 10,8%. Deze kostprijsstijging vloeit voort uit met name de hogere huisvestingskosten per kg (door de langere aanhoudingsduur minder rondes per jaar), de hogere voerkosten door de hogere voerconversie en de hogere arbeidskosten per kg (uitgaande van een gelijke vergoeding per m² stal per jaar). Daarentegen zijn er een aantal zaken die een kostenbesparing met zich meebrengen: een goedkoper eendagskuiken (10-15%), een lagere uitval (2 - 3 %) en er kan gebruikt worden gemaakt van een goedkoper voer (Franse schatting 2,5%). De lagere prijs van het eendagskuiken komt doordat de moederdieren van deze soorten veel meer broedeieren produceren dan onze huidige vleeskuikens. Verder zijn er aanwijzingen uit Frankrijk dat de langzaam groeiende kuikens een lager percentage afkeuringen geven in de slachterij. Aangezien wij binnen dit project hier niet naar hebben gekeken, is dit niet in de kostprijsberekening meegenomen. Dit kan tot een additioneel voordeel leiden van 1 tot 2 cent per kg. Voor de slachterij heeft het LEI twee varianten doorgerekend, omdat een slachterij het geslachte product óf als hele griller (het hele kuiken) kan verkopen óf het geslachte product verder op kan delen en de delen (filet, dij, drum, vleugels) kan verkopen. In de berekeningen is uitgegaan van een 10% hogere inkoop prijs voor de slachterij, dit komt overeen met de kostprijsverhoging op het vleeskuikenbedrijf. Uit de berekeningen van het LEI blijkt dat de kostprijs voor de slachterij bij verkoop van het product als griller met 6,4% - 7,1% zal stijgen. Voor delenverkoop zal de prijsstijging tussen de 6 - 9 % liggen, mits voor alle delen een meerprijs kan worden verkregen. Met name dit laatste lijkt niet realistisch, omdat een belangrijk deel van de poten wordt afgezet in landen buiten de EU, waar de kans op een meerprijs voor dierenwelzijn en/of productkwaliteit nihil is. Dit betekent dat met een meerprijs van 10 tot 15% te behalen op het filet vlees rekening gehouden moet worden.

Is er markt voor dit tussenproduct in Nederland?

In Frankrijk heeft het 'tussenproduct' (Certifié) een vaste plaats op de markt veroverd. Het marktaandeel van deze gecertificeerde kuikens neemt in Frankrijk nog steeds toe. De ontwikkelingen op de Franse markt in ogenschouw nemende lijken er ook mogelijkheden voor een 'tussenproduct' in Nederland. Toch zijn er een aantal belangrijke verschillen tussen de Nederlandse en Franse markt. De afzet binnen Nederland is meer gericht op convenience (delenproducten) en prijs; in Frankrijk ligt het accent meer op smaak en kwaliteit. Toch zijn er aanwijzingen dat ook de Nederlandse retailers interesse hebben voor een 'tussenproduct'. In het algemeen geldt voor vlees dat, naast de prijs, voor de consument de fysieke eigenschappen (smaak, geur en versheid) en de herkomst (veiligheid) van het product belangrijke aankoopfactoren zijn. Dierenwelzijn en milieuvriendelijkheid van de productiemethode worden als minder belangrijk aangemerkt en zijn eigenlijk geen aankoopbepalende factoren maar een randvoorwaarde. De randvoorwaarden die gelden voor de producten uit de veehouderij worden voor een belangrijk deel bepaald door de overheid. De verwachting is dat deze de komende jaren, onder druk van maatschappelijke groeperingen, zullen 'opschuiven'. Het interessante van het alternatieve vleeskuiken is dat tegen een relatieve lage meerprijs tegemoet kan worden gekomen aan de wens van de maatschappij om het dierenwelzijn te verbeteren. Of er een markt is voor dit tussenproduct staat of valt dus met de bereidheid van de consument om meer te betalen voor dit product. Er moeten dan voor de consument, naast dierenwelzijn en milieuvriendelijkheid, andere redenen zijn om voor dit product te kiezen. Een onderscheidende smaak kan een belangrijke reden zijn. Een smaakpanel zal in een volgend onderzoek hierover uitsluitsel moeten geven. 🗽